I. évfolyam. Satu-Mare (Szatmár) 1922. november 5. 39. szám.

Cimbora

JÓGYERMEKEK KÉPES HETILAPJA

Főszerkesztő: BENEDEK ELEK

TARTALOMJEGYZÉK:

Virág a virágok közt 161
Az oroszlánbőrbe bujt szamár. Irta: Radó Antal 162
Az öt cica. Mese. Irta: Zsoldos László 162
Hires erdélyi magyarok. A két Wesselényi. I. közlemény: A „vasember". Irta: Benedek Elek . 164
Hancika varrni tanul. Gyermekcsintalanság . . 166
Mikor a kis harang szól. Mese. Irta: Nászai Elza 168
Mesefolyam. Irta: Balázs Ferenc 170
Tamás érdeklődik. Csevegés 171
Az ezüst forint. Mese. Irta: Váradi Antal . . . 173
Károly meg Lóri. Elbeszélés. Irta: Székely N. . 175
Két kis madár. Vers. Irta: Fidor József . . . 176

Egyes szám ára România területén 4 lei.

© B.C.U. Cluj

A
gyermekek legkedveltebb lapja, a
Cimbora
eddig az első betütől az utolsóig olvasnivalót adott a gyermekeknek, mert a lapnak nem volt
hirdetése
A lap elterjedtségét mi sem bizonyitja jobban, mint az, hogy minden eltelt
hét
az olvasók táborának hatalmas növekedését jelenti. A lap kiadóhivatala most elhatározta, hogy a mai
napig
fennállott rendszert megváltoztatja és az Erdélyszerte elterjedt gyermeklapba, amelyet ma már minden gyermek a kezében
tart
hirdetéseket is vesz fel.
A Cimbora
tartalma ezzel nem fog kisebbedni, mert amilyen mértékben nő a lap
hirdetése
olyan mértékben nő annak terjedelme is.
A kereskedőknek
megfizethetetlen
értékü a Cimbora hirdetése, mert az egész Erdély, sőt a külföld lakossága is olvassa.

RENNER TESTVÉREK
ÉS TSAI BŐRGYÁR r.-t.
CLUJ (KOLOZSVÁR)

GYÁRT ELSŐRENDÜ
GÉPSZIJAKAT

Gödörcserzés! Gyors leszállitás!
Garanciát vállalunk!

Tartós és izléses cipők
a Halász Mór r.-t.-nál kaphatók Szatmáron!

TASNÁDY GYÖRGY
díszmülakatos
Careii-Mari (Nagykároly) Str. Vas. Lucaciu (Majthényi-u.) 14. szám.

Készit mindennemü iparművészeti és díszmű tárgyakat, karos- és asztali lámpákat, villanycsillárokat, virág- és szalonasztalkákat, irókészleteket, hamutartókat, művészi kivitelü bútor- és épületvasalásokat stb.

Elvállal bármiféle lakatosmunkát, autogénhegesztést, gépek, csillárok, mindenféle fémtárgyak javitását, tisztitását és ujraszinezését.

Rókát
és más szőrmét
felelősség mellett
fest az
UNIO
Kolozsváron.

Szűcsöknek árkedvezmény!

© B.C.U. Cluj

Valódi békeminőségü aszbeszt fedő

PALA

kapható igen jutányosan SCHWARTZ TESTVÉREKNÉL, Strada Decebal (Kölcsey-u.) 37. szám. Kész fedéseket helyben és vidéken vállalunk!

ZEA első román

E krétagyár Cluj.

A Papir- és füszerkereskedők figyelmét felhivja az iskolai saisonra.

Gyapju-, selyem-, pamutkelmét, fonalat, szőrmét fest és tisztit a

„Kristály"

gőzmosó és kelmefestőgyár CLUJ. Telefon 500.

Póstacsomagok pontosan szállittatnak! — Kereskedőknek tömegárunál árkedvezmény! — Képviseletek vidéki városba kerestetnek!

A Cimborára

előfizetéseket felvesz Erdély minden könyvkereskedője!

Az összes iskolákban használt tankönyvek, füzetek, rajztömbök, papir, iró- és rajzszerek legolcsóbban HUSZÁR könyvkereskedésében szerezhetők be!

BÉKEBELI MINŐSÉGÜ ÚJ!

Gabonás=, lisztes=, gyapju= és szalmazsák.

Vizhatlan ponyva, napellenző, roletta- és madrac-vászon.

Afrik, seegrasz, bútorrugó, önműködő rolettarudak. — Zsineg- és jutaheveder

minden méretben és mindennemü kárpitos kellékek. Befőttkötöző és minden másnemü zsinegek 2/0 T—2/32 L-ig minden számban. Zsákvarró kendercérna és cipészfonal, továbbá többféle minőségü használt zsákok nagy választékban a legolcsóbb árban kaphatók

Glücklich Bernát és Fia cégnél Piața Victorie (Deák-tér) 27. sz. Plébánia-épület. — Telefon 521.

© B.C.U. Cluj

A Cimbora azt üzeni:

Ha finom cukorkát akartok:

kérjetek Melissát

Eredeti Wolfner

gépszijak

minden méretben

kaphatók

BRAUN és LÁSZLÓ vaskereskedésében,
Szatmár, Piata Victoriei (volt Deák-tér) 9.

A Szatmári Leszámitoló- és Kereskedelmi Bank r.-t.

Alaptőke 10 millió leu. ——— Tartaléktőke 1 millió leu. ——— Takarékbetét állomány 45 millió leu.

Bármely összeg erejéig fizetéseket vállal:

Bukurestben és bárhová LEUBAN, Bécsen keresztül bárhová OSZTRÁK KORONÁBN, Prágán keresztül bárhová CSEH KORONÁBAN, Berlinen keresztül bárhová MÁRKÁBAN, Fiumén keresztül bárhová LIRÁBAN, ——— Budapesten keresztül bárhová MAGYAR KORONÁBAN. ———

Vesz és elad mindennemü idegen pénzeket és amerikai chequeket bevált.

☛ Kölcsönöket legelőnyösebben folyósit. ☚

A Generala bukaresti biztositó társaság, valamint az Assigurazioni Generali triesti biztositó társaság főügynöksége.

Betéteket könyvecskére és folyószámlára gyümölcsöztetésre elfogad és azokat kivánatra azonnal bármikor visszaad.

Fiuk! Lányok!

A Cimborát olvassátok, szeressétek, terjesszétek!

Aki elő akar fizetni a Cimborára, az irjon egy levelező-lapot Szatmárra, a Cimbora kiadóhivatalának címezve és a következő vasárnap már kezében a lap.

A lap egy negyedévre negyven leuért jár.

Felelős szerkesztő: Dénes Sándor.
Kiadó a Szabadsajtó Könyvnyomda és Lapkiadó r.-t.
A szerkesztőbácsi postája Satu-Mare (Szatmár) Eötvös-u. 4. sz. alá címezendő. – A közlésre szánt kéziratok Benedek Elek címére, Kisbaczon, u. p. Nagybaczon, Háromszék-m. küldendők

Nyomatott a Szabadsajtó könyvnyomda és lapkiadó r-t. Satu-Mare (Szatmár) Baia-Marei (nagybányai) fiókjának gyorssajtóján. C. Szilágyi

© B.C.U. Cluj

I. évfolyam. Satu-Mare (Szatmár) 1922. november 5. 39. szám.

Cimbora

JÓ GYERMEKEK KÉPES HETILAPJA

Főszerkesztő: Benedek Elek

Virág a virágok közt.

© B.C.U. Cluj

Az oroszlánbőrbe bújt szamár.

– **Mese.** –

Olvasta egy szamár a szép mesét,
Hogy egyik őse abba' fáradt,
Hogy megrémüljön tőle minden állat,
S egy oroszlánnak vette föl mezét;
De nem húzhatta a komédiát,
Mivelhogy elbőgvén egy pár »i-á!«-t,
Látták, hogy ő csak »talmi«-vad
S jól elporolták e miatt.

Gondolkozóba ejté a csacsikat.
«Ilyest, — szól végre, — majd én is teszek.
Ősöm kudarca engem meg nem ingat —
Ügyetlen volt ő: én ügyes leszek!
Ha majd egy mukkomat se hallják,
Kilétemet hogy' sejtenék a balgák?
S nem fényes délbe jövök ide én,
Hanem csak szürkületnek idején.
Így majd a tréfa sikerül bizonnyal
S láttamra, hahhah! szétfut mind iszonnyal!«

És diktum-faktum, tervét végrehajtja,
Oroszlán-bőr van íme rajta,
S jöttén az est-homálynak
Közéje ront a nyájnak.
Olyan találó s hű a maszkja,
Hogy mind a barmot megriasztja,
Sőt még a pásztor is szepeg.
De nem ijednek meg az őr-ebek,
S rárontanak a vélt állat-királyra.
Most bőg már, most már hangzik az »i-á«-ja,
Melyről megismeri a nyájnak őre,
De késő! Mert mire az odaer,
A sok kuvaszt elverni tőle,
Szegény szamárka csupa vér!
Ugy össze volt karmolva és harapva,
Hogy nem maradt testének egy darabja,
A mely ne kivánt volna írt.
Eltelt egy hónap, a mig járni bírt.

»Oh, — jajgatott — a földön nincs igazság!
Büntetlenül feszelg a gazság,
*S nekem e tréfa – mert csak **tréfa** volt! —*
Mily szörnyűképen a torkomra forrt!
*Oroszlán-külsőm **látszat** volt csupán,*
Ölés meg rablás sohse' volt hibám,
És mégis . . .! Ah, be rossz világ van!«

»Nem jajgathatnál ostobábban,
Szólt most a pásztor. – Jó voltod mit ér,
Ha a világ mely külsőről ítél,
Joggal nem hisz teróla olyat;
Azért szavam jól meglatoljad:
E földön nemcsak az fontos dolog,
*Hogy jó légy; annak kell **feltünnöd** is.*
Külömben, bár nincs semmi bűnöd is,
Megtépnek a komondorok!

RADÓ ANTAL.

Az öt cica.

Irta: *Zsoldos László.*

Gyermekkoromban sokat tanultam, kitünő diák voltam és bizony meglehetősen nagyra is voltam a tudományommal. A molnár-utcai házban, a melyiknek a földszintjén laktunk, az udvaron mindig (ha csak kicsit is jobb idő volt) léháskodott egy-két gyerek; golyóztak, gomboztak, katonásdit vagy fogócskát játszotak, mindaddig, a mig csak Léni, a hordónyi kövér házmesterné, illetőleg finomabb szóval „udvarhölgy“ elő nem gurult a lépcsőházból a nagy söprüvel.

— Tu verfluchte hancsihider, mensztek be lakáspa mintyár!? — vagy ehez hasonló csatakiáltás meg a velejáró hadonázás közt széjjel nem kergette az eleven lurkóhadat.

Én méltóságomon alul való dolognak tartottam, hogy tiszta jeles tanuló létemre belevegyüljek a gyerekek hancurozásába és éppen ezért sohasem jártam ki közéjük az udvarra játszani. Azok többnyire rossz diákok voltak s én akkoriban semmit sem néztem le olyan mélységes gőggel, mint ha valaki rossz bizonyitványt, vagy időnkint éppenséggel intést vitt haza az iskolából a szüleinek.

Van is benne valami – azt mondom

© B.C.U. Cluj

még a mai eszemmel is, csakhogy természetesen nem szabad annyira tulzásba vinni a dolgot, mint a hogy én tettem. Én az örökös tanulástól meg a sok jelestől már majdnem teljesen elfelejtettem, hogy hiszen tulajdonképp én is még csak gyerek vagyok, akire bizony minden tudománya mellett is alaposan ráfér a játék. Dehát én nem akartam játszani, sőt ugyszólván barátkozni sem volt kedvem ezekkel a szeleburdi fiukkal. Csak amugy félvállról beszéltem velük, ha valamelyikük megszólított, s egyébként, ha találkoztunk, vagy ha az udvaron találtam őket, amikor hazajöttem az iskolából, hát éppen csak azt mondtam nekik, hogy:

— Szervusz! – aztán méltóságteljes komolysággal tovább mentem. Mintha nem is magamfajta gyerekek lettek volna, hanem valami alacsonyrendü lények.

Ki tudja, mivé nem fejlődött volna még bennem ez a nagy büszkélkedés, ha egy véletlen eset egyszere gyökeresen meg nem változtatta volna a természetem.

A szomszédunkban ugyanis valami könyvkötő család lakott, és azoknak volt egy nagy, vörösfoltos macskájuk, a „Flóra". Nahát egyszer ez a vörös Flóra öt inczifinczi kis vaksi cziczát kapott ajándékba a macskagólyától, és ez az öt inczifincsi, esetlen, kis vaksi czicza olyan édes volt, a hogy mind az öten körben álltak a könyvkötőék ajtaja előtt, hogy a gyerekek egyszerre abbahagytak gombozást, golyózást, fogócskát, katonásdit, mindent és órák hosszat ácsorogtak vagy guggoltak a könyvkötőék ajtaja előtt, a vaksi cziczuskákban gyönyörködve.

— Miau, miau! — nyávogtak a szegény piczikék, és ámbátor éppen nem volt hideg időjárás, dideregve álltak az ötös kört, majdnem egymáshoz simulva.

Én első nap a jeles bizonyitványomhoz mért közömbösséggel fogadtam az öt cica hirét, hanem másnap délutánig a kis hugom már annyi kedves apróságot mesélt felőlük, hogy rászántam magamat és én is odaálltam a többi fiu közé, bámulni a csöpp kis állatokat.

És ahogy ott állunk és nézzük őket, egyszerre mind az öt picike cica mintegy taktusra elprüsszentette magát (mondom, hogy fáztak szegények). Ez még nem lett volna semmi, csakhogy mivel még nagyon incuskák és gyöngék voltak, az ötszörös prüsszentés erejétől egyszerre mind az ötöcskén elszédültek és a szó szoros értelmében fölfordultak.

Na, ez már igazán nagyon mulatságos dolog volt és mindnyájan nagyot nevettünk rajta. És amikor már vége lett a nevetésnek, akkor Pista (harmadik gimnazista a földszint 2-ből, mintha ma látnám, fénylü feketeszemü gyerek volt) minden bevezetés nélkül, de jó hangosan megszólalt:

– Haha, fiuk, ezek is ugy jártak, mint a Szabó Pali.

– Mint én? – fordultam feléje álmélkodva, mert hát engem hivtak Szabó Palinak. – Aztán már miért, te Pista?

– Azért – somolygott rám szinte gunyosan a fénylő fekete szemével amaz – *te is épp igy megszédültél, Pista, a saját prüsszentésedtől.*

Elhallgatott. A többi gyerek vihogott egyet, hanem azért egyikük sem értette meg a célzást. Én azonban megértettem, hogy az eleven eszü fiu megjegyzése azt jelenti, hogy ne szédülj meg sohasem a saját prüsszentésedtől, a magad tudásától, érdemeitől, vagy sikereitől, mert akkor semmivel sem leszel külömb ennél a gyámoltalan, esetlen öt kis vaksi cziczánál.

Megértettem és bár ezentul sem gombozással meg fogósdival loptam a napot, hanem azért ettől fogva sohasem voltam büszke többé a saját tudományomra és minden társammal épp oly barátságosan állottam szóba, mintha egy nagy bölcseséget tanultam volna Pistától s az öt kis cziczától.

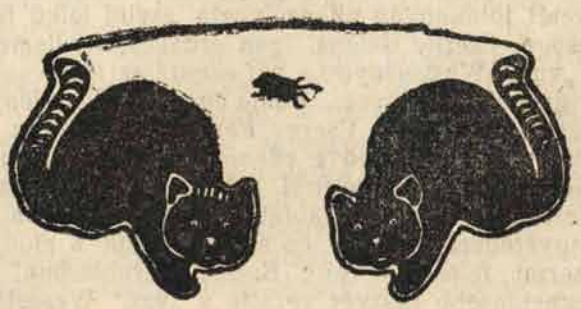

© B.C.U. Cluj

Hires erdélyi magyarok.

A két Wesselényi.

– IRTA: BENEDEK ELEK. –

I.

A „vasember“.

Berzsenyi Dániel, a 19-ik század hajnalának erős magyar lelkü költője nem nagyitott, amikor idősebb Wesselényi Miklóst, a nagy Wesselényi apját, sasnak és Nubia párducának magasztalá. A *vasember*-ben – igy nevezték kortársai – az indulatos, erőszakos természettel a legszebb, a legnemesebb tulajdonságok egyesültek, s magasan kiemelkedett a 18-ik század alkonyán s a 19-ik század hajnalán élt, többnyire idegen nyelven beszélő, idegen ruhát viselő főnemesek seregéből. A „vasember“ lelkes pártolója volt az ébredező magyar irodalomnak és művészetnek, különösen az akkor oly annyira megvetett színészetnek.

Magyar földön még hire sem volt a lóversenyeknek, – ezt később Széchenyi, a „legnagyobb magyar“ honositá meg – s a vasember a lóidomitás, a lónemesités terén csudát müvelt. A zsibói ménesnek világhire volt. Nagy hire volt lovasbravurjainak is. Egyszer közönséges parasztszekérbe fogatott négy paripát, maga ült az elősaroglyában, háta mögött a vendégei. Közéje csapott a tüzes paripáknak, azok széditő vágtatással rohantak a Szamos felé, aztán egyszerre csak a „vad Wesselényi“ (mert igy is nevezgették) a vágtató paripák közé dobta a gyeplőt. Nem csuda, ha a vendégek azt hitték, hogy a „vad Wesselényi“ megőrült. Pedig nem tett egyebet, csak meg akarta mutatni, mit müvelt a lóidomitás terén. Meg is mutatta. Még csak nehány lépésre voltak a paripák a Szamos partjától, akkor Wesselényi éleset füttyentett, s a paripák abban a pillanatban reszketve álltak meg.

IDŐSEBB WESSELÉNYI MIKLÓS

A „vad“ Wesselényi féktelen, szilaj természetét jótékonyan ellensulyozta szelid lelkü felesége, Cserey Heléna. Igen érdekes, s jellemző a „vad“ Wesselényire e két ellentétes természet frigyének a története. Hallja egyszer Wesselényi egyik barátjától, Cserey Farkastól, hogy az ő hugát, Helénát, kedve ellenére apácának szánták a szülei. Wesselényi sohasem látta Cserey Helénát, s ime, egy sötét éjszakán elrabolta a nagyszebeni zárdából és annak rendje s módja szerint feleségül vette. Ebben a „rablásban“ a legnemesebb részvét vezette a „vad“ Wesselényit, de bármi vezette, igazi angyalt rabolt el, aki szelid, jóságos, türő lelkével jótevően mérsékelte az ő szilaj, bővérü indulatait.

A zsibói várkastélyban valósággal feltámadt a régi lovagkor. A cselédek fegyveresen jártak, s ágyuk torkai ásitoztak az udvaron. A várkastély tele vendégekkel. Messze földről is jöttek a vendégek, sokan csak azért, hogy szinről-szinre láthassák és csudálhassák a világhires zsibói ménest. A régi lovagkor azonban nemcsak erényeivel, de hibáival is feltámadt a zsibói várkastélyban, s a kastély urával hirtelen lobbanó természete oly nagymértékü meggondolatlanságot követtetett el, ami megbüntetlenül még a 18-adik század alkonyán sem maradhatott.

A zsibói kastélytól nem messzire volt a gorbói kastély, melynek gróf Haller János nyugalmazott kapitány volt a gazdája. Tüz és viz volt a két ember. Testben, lélekben merő ellentét. Wesselényi gyülölte a kis termetü, csunya képü Hallert. Nem a kis termete, nem is a csunyasága miatt. Azt gyülölte benne, hogy magyar létére a „bécsi udvar“ embere volt. Mind erősebben és erősebben fajult el köztük az ellenségeskedés, mikor aztán „megtelt a pohár, kapta-fogta magát Wesselényi egy fegyveres és trombitás emberét a gorbói kastélyba küldte s általa hadat üzent a grófnak.

Haller gróf sokkal jobban ismerte a „vad“ Wesselényit, semhogy tréfára vette volna a hadüzenetet. Nagyhirtelen felfegyverezte cselédeit, egy nála tartózkodó, szintén nyugalmazott kapitányra bizta a várkastély védelmét, ő maga és felesége azonban nem várták be az ostromot. A gróf egyenest a katonai parancsnoksághoz sietett jelentést tenni, a grófné pedig, aki sokáig udvarhölgy volt, Bécsbe utazott, bepanaszolni Wesselényit a császárnak magának. Alig hogy elmenekült a grófi pár, Wesselényi megjelent seregével a várkastély kapuja előtt. Még ágyuja is volt ennek a seregnek. Az ostrom nem sokáig tartott. Wesselényi vitézei hamarosan betörték a kaputt, a kastély falain is széles réseket ütöttek, s okosabbat nem tehetett a „védő sereg vezére“, fehérzászlós békekövete-

© B.C.U. Cluj

ket küldött Wesselényihez. Feltétlen megadást kivánt Wesselényi, s mit tehetett a kapitány? – feltétlenül megadta magát. Erre Wesselényi seregének egy része nagy zeneszóval bevonult a várba, a másik része pedig összefogdosta a gróf embereit, Zsibóra kisérték szegényeket s ott bebörtönözték. Ez még semmi. A várkastély nagytermében összeült a „hadbiróság“, s a gorbói várkastély vezérét a biróság elé vezették. Ennek már fele sem volt tréfa. Wesselényiné sirva kérte urát, hogy bocsássa szabadon a vezért és embereit, s végre a „vad“ Wesselényi megadta magát a – női könnyeknek. A gorbói várkastély vezérét megdicsérte vitézségéért, megigérte, hogy a kastélyban a károkat megtériti, s egyben a vezért embereivel együtt szabadon bocsátotta.

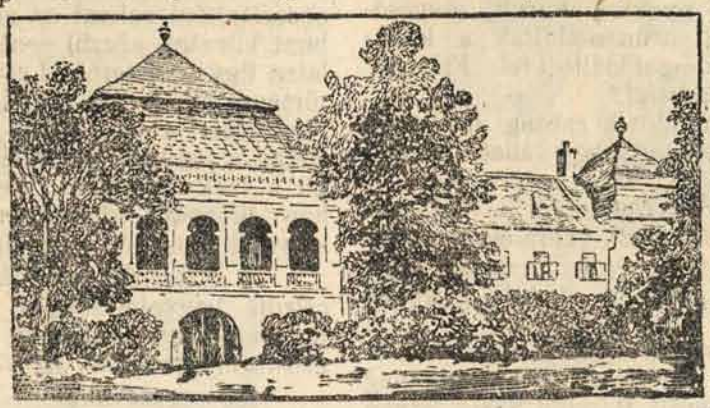

A ZSIBÓI KASTÉLY

De hiába, a meggondolatlan cselekedet szomoru következése nem maradhatott el. A gróf és a grófné panaszára katonaságot küldöttek ki Zsibóra, elfogni a „vad“ Wesselényit. Valóságos hajtóvadászatot rendeztek Wesselényi ellen, ki – idejében értesülvén az elfogató parancsról, – kezdetben a vadaskertjében huzódott meg, aztán Dátosra menekült egy közeli rokonához, itt találtak rá. Kora reggelen bekopogtattak ajtaján azzal, hogy valakinek sürgős beszéde van vele. Wesselényi reggeli öltözetben nyitott ajtót, de bár nem gyanitott rosszat, karddal jelent meg a küszöbön. Karddal, melyet még éjjel sem szokott elhagyni. Körülnézett, nem látott senkit. Akkor lelépett a lépcsőre, mely a pitvarba vezetett. E pillanatban egy katonatiszt lépett elő, a nyomában katonák.

– Ön foglyom, szólt a tiszt.

Wesselényi szót se szólva markolta meg kardját, s védekezve huzódott vissza szobájába. Ott hevertek az asztalon acélpisztolyai: ezért huzódott visszafelé. Ám a lépcsőn rá lépett hosszu hálóköntösére s hanyatt esett. Nosza, nyomban megragadták a császár pribéklyei, megkötözték, kicipelték az udvarra, ott hosszu kötélre fogták, két lovas katona közre vette s ugy hurcolták a legközelebbi állomásig, ahol szekérre tették. Igy vitték be Kolozsvárra a vasembert.

Amikor Kolozsvárra értek, ott volt Wesselényiné is két gyermekével. Mind a két gyermek – ravatalon. Annyit sem engedtek neki, hogy halott gyermekeire egy búcsupillantást vethessen vitték tovább, egyenest a hirhedett kufsteini várba. Ennek börtönébe záratta József császár a „kalapos király.“ (Ez volt József császár magyar „cime“, mivelhogy nem koronáztatta meg magát.) Szük cellába zárták a vasembert, a szük cella ajtaján kicsiny ablakocska, ezen szürődött be gyér világosság. Közönséges rabként sinylődött, de ez őt nem törte meg. Nemhogy valami kedvezést elfogadott volna, de még azt sem engedte meg, hogy a cellát kiseperjék. Multak a hetek, a hónapok, a hónapokból esztendők lettek, de a vasembert a rettenetes szenvedés megpuhitani nem tudá. És nem hogy enyhült volna iránta a szigoruság, de még fokozódott a következő eset miatt. Egyszer kiszólt az ablakocskán s kérdezte a börtönőrt: – Mi ujság?

– *Most hoztak várfogságba egy kutya magyart,* válaszolt a börtönőr.

E pillanatban Wesselényi hirtelen-váratlan kinyult az ablakon, mellen ragadta az őrt, hatalmasan megrázta, aztán olyat lóditott rajta, hogy legurult a lépcsőn.

Képzelhető, hogy ezután az eset után mily gyöngéden kezelték a vasembert.

Négy esztendeig nőtt a por a szük cellában, s a porral a vasember testi és lelki szenvedése, de a szigoruság enyhitését vagy éppen kegyelmet kérni? – nem, azt nem tette a vasember. Akkor aztán megnyilt a börtön ajtaja. Nem magától: a hüséges feleség járta ki. Amint hazája földjére lépett s ujra szivhatta hatalmas tüdeje a honi levegőt, mintha csak álom lett volna a négy esztendei szenvedés: feledte rabságát, a méltatlan bántalmakat, az maradt, aki volt – a vasember. Repülve-repültek gyorslábu paripái a zsibói kastély felé, oldalán a szelidlelkü nő, aki a négy esztendei bús özvegységben nem engedte át magát a hiábavaló sopánkodásnak, de csudát müvelt: rendben tartotta a gazdaságot, emelte annak jövedelmét s megtartotta, tovább fejlesztette a világhirü zsibói ménest. Volt ebben a ménesben egy ló, a neve – *Filozof.* Csupa tüz és okosság volt e ló, Wesselényi legkedvesebb paripája. Wesselényiné, amig az ura börtönben szenvedet, senkinek sem engedte meg, hogy a paripára üljön. De nem is engedte meg az okos állat, ha kiváncsiságból néha megpróbálták ezt. Amint a kocsi befordult a várkastély udvarára, Wesselényi nem a kastélyba sietett, de egyenest az istálló felé. Filozof, ahogy meghallotta közeledő gazdája hangját, hegyezni kezdé fülét, megforditá nyakát s a belépő Wesselényit vidám nyeritéssel üdvözlé. Szaladva szaladt Wesselényi kedves lovához, meghatottan simogatta, ölelgette, aztán

© B.C.U. Cluj

megnyergelte, rája pattant s a mindenfelől összetódult falusi nép, az ünneplő ruhába öltözött cselédség lelkes örvendezésétől kisérve vágtatott ki a szabadba, benyargalta a rég nem látott kedves vidéket, mikor aztán visszatért az udvarra s leszált, a ló nyakára borult, megcsókolta s mig szeméből sürün omlottak a könynyek, mély megilletődéssel kiáltott fel: *Filozof! Te sorsommal kibékitettél!*

Ime, a vasember, akit a rabság meg nem tudott hajlitani, meghajolt egy állat hüsége előtt.

A zsibói kastélyban feltámadt a régi élet. *Wesselényi a régi maradt.* Természete hajszálnyit sem változott: épségben maradt meg van természete, de épségben maradt szivének nemessége is.

Az 1789-ik év végén szabadult ki börtönéből Wesselényi. A következő évben halt meg József császár, hazakerült Bécsből Szent István koronája, s 1791-ben megnyilt az erdélyi országgyülés is. Itt két párt állott szemben egymással: az udvari és az alkotmányt védő párt. Ez utóbbinak a vasember volt a vezére. Természetesen, sok borsot tört az udvari pártiak orra alá kiméletlen szókimondásával. Egyszer rendre is utasitotta az elnök, még pedig e bántó szavakkal:

— Ugy látszik, Szolnokmegye követje elfeledkezett a mult időkről, melyek alatt távol kellett lennie.

„Gyengéd" célzás volt ez a kufsteini börtönre. A vasember kardjára csapott, bőszült oroszlánként rohant az elnök felé. A megdöbbent követek közzül senki sem merte mérsékletre figyelmeztetni. Lesütött fejjel várták a történendőket. Siri csend volt. Az elnök ösztönszerüen a szék másik oldalára kezdett huzódni, s amikor Wesselényi odaért, már alig ült a szék legszélén. Wesselenyi megállt. Néhány pillanatig küzdött magával. Akkor aztán kinyujtá balkezét s az elnök vállára tette:

— Értettem, mondá folytott hangon, mire célzott kegyelmességed — értettem. Azonban jegyezze meg: *engemet József császár szenvedni megtanitott, de félni nem!*

„A végszavakat — irja Kemény Zsigmond — oly mennydörgő s oly mély hangon csapta az elnök fejéhez, hogy az elcsüggedt terhök alatt, mig a gyülés felvillanyoztaték s kitörő helyesléssel adott elégtételt a gyöngédtelenül megtámadott és magát rendkivüli szenvedélye mellett is, a végpercekben mérsékleni tudó képviselőnek."

(Jövő vasárnap folytatjuk.

Hancika varrni tanul.

Istenem, Istenem, hogy telik az idő. Akár hiszitek, akár nem, már Öcsike hugocskája, Hancika is akkorára nőtt, hogy — varrni tanul.

Igaz, hogy nem az édesmamája tanitja, nem is az a jó falusi néni, akinél vendégségben van a testvéreivel együtt, hanem — Öcsike. Ő biztatta fel, hogy titokban vegyen ki tűt, cérnát a néni munkakosarából.

— Majd én megtanitalak varrni, Hancsikám, — mondta gyöngéden Öcsike. — Kis leánynak illik ám varrni tudni.

— Tudom, — mondta Hancika.

— Nézsd csak, — folytatta Öcsike még gyöngédebben, — itt egy hálóing. Tudod, hogy kié?

— Tudom, — mondta Hancika. — A bácsié.

— Azs ám. És látod, mekkora hasadás van rajta? Ezst kellene bevarrni.

— Tudom, — mondta Hancika.

Pedig hát, dehogy is volt hasadás azon a hálóingen! A huncut Öcsi a nyakát varratta be

Hancikával. Mikor elkészült, még meg is dicsérte.

— Ügyes leány vagy, Hancsika. Most tedd vissza a varrósersámot és ne sólj senkinek egy sót se. Én vissadugom az ágyba a bácsi hálóingét. Majd megörül este, ha látja, hogy ilyen sépen meg van varrva. Megkérdezsi a nénit, te varrtad meg? A néni azst mondja, nem én!

© B.C.U. Cluj

– Hát akkor ki? Talán bizsony valami tündér? Azstán reggel majd megmondjuk, hogy te voltál . . . Tudom, össe-vissacsókolnak érte!

– Tudom, – mondta Hancika.

Dehát Hancika nem egészen jól tudta a dolgot. Este a bácsi belebujik a hálóingbe, de sehogysem tudja a fejét kidugni rajta. Kinlódik, rángatja az inget, ugrál, táncol, de hiába: beleszorult az ingbe, nem lát semmit, nem tud kiszabadulni. Elindul, meg akarja keresni a nénit, hogy segitsen rajta, belebotlik az éjjeliszekrénybe,

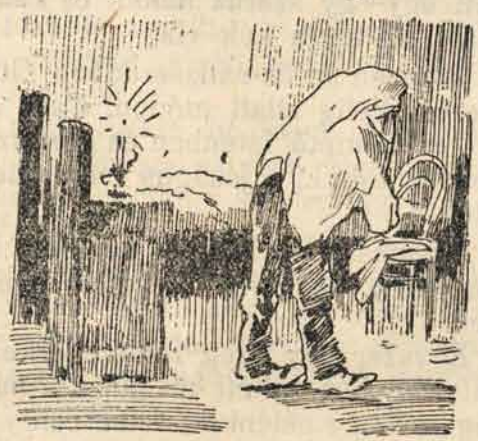

végigesik a padlón. Most már csak négykézláb mer tovább mászni, nehogy megint rosszul járjon.

A néni éppen a gyerekeket fektette le a másik szobában. Nem értette, hogy Öcsike mit nevet magában.

– Talán bizony megint valami nadselü gondolatod támadt? – kérdezte.

– Dehogy, édes néni, dehogy.

Ebben a pillanatban megjelent a küszöbön a bácsi – négykézláb. A néni is, Hancika

is ijedten sikoltott fel; el nem tudták képzelni, ki lehet ez a haragosan morgó, fejetlen szörnyeteg.

Feleség! – Kiáltotta a bácsi, – szabadits ki, de hamar. Valaki bevarrta a hálóingem nyakát! Megölöm, ha a kezeimbe kerül!

A néni ollóért futott és hamarosan felvágta

Hancika remekművét. Szegény bácsi kimeredt szemmel bukkant elő a hálóing gyomrából.

– Megölöm, aki ez tette velem! – bömbölte.

– Ki lehetett az? – gondolkozott a néni.

No hiszen, nem soká kellett gondolkoznia. Hancika megszeppent ábrázata hamarosan elárult mindent.

– Te voltál? – ripakodott rá a bácsi.

– Én, – felelte sirva Hancika, – de azt hittem, örülni fog a bácsi, ha bevarrom azt a hasadást . . .

– Ki mondta neked, hogy ez hasadás? – bömbölte tovább a bácsi.

Öcsike most már nem hagyta cserben a hugocskáját és bátran felelt helyette.

– Én. Én bizstattam, hogy varrja meg a bácsi ingét.

– Te? És miért te gézenguz?

– Mert gondoltam, hogy nagyon *viccses* less, mikor a bácsi nem tudja kidugni a fejét.

– Igen? Nohát még *viccsesebb* lesz holnap, mikor a pincében térdepeltek mindaketten! Aztán pedig irok az apátoknak, hogy minél előbb vigyen haza! Nekem elég volt a nadselü gondolataitokból.

– Nem baj, – szólt Öcsike Hancikához, mikor másnap egymás mellett térdeltek a jó

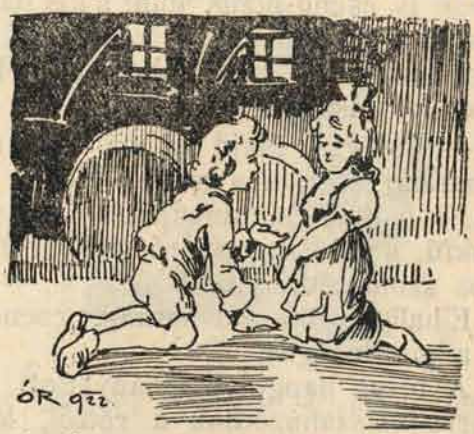

hüvös pincében, – ebben a faluban senkinek sem tetsenek azs én nadselü gondolataim. Hát majd máshol folytatom, tudod?

– Tudom, – mondta búsan Hancika.

Elek nagyapó.

© B.C.U. Cluj

Mikor a kis harang szól...

– Irta: **Nászai Elza.** –

Csitt! gyerekek, csitt! Ne beszélgessetek . . . a kis harang szól! . . .

Csakugyan, a kis harang ezüstös hangja lágyan énekelgetett bele a puszta alkonyati csendességébe.

Bim-bim-bam, bim-bim-bam . . .

— Imádkozzunk! – suttogták a gyermekek s kis kezüket összetették.

Ave Mária . . .

És csengett-bongott tovább a kis harang. Pihenőre intő szavát mintha hallgatta volna az egész messze pusztaság.

Meglapult az esti szellő, összesimultak a suttogó levelek, elhallgatott a pitypalatty, az érett kalászok kiegyenesitették hajlongó derekukat . . . csak a csacska nyárfalevelek nem birták soká' a hallgatást, bele-belefogtak a zúgás-búgásba, de mintha saját hangjuktól megijedtek volna, úgy-úgy elhallgattak.

A rózsaszinü felhők megálltak az ég mélységes-kék tengerében; a fecskék némán lengtek a magasban és a nagyfülü nyulacskák . . . bizony mondom, még azok is felhagytak a vacsorálgatással s nagy fülüket magasra tartva üldögéltek a zöld herében, elfeledve minden félelmüket.

És csengett-bongott egyre a kis harang.

Bim-bim-bam, bim-bim-bam . . .

Igen . . . olyan mesélni való idő volt. A mese is cseng-bong, mint a kis harang, beleszáll a gyermekek szivébe, s ott énekelget csudálatos szép dolgokról, néha éltük szines alkonyatáig.

— Jól van. Majd ha már nem szól a kis harang, szóljon a mese – felelt édesanya, s leültek mindnyájan a fák alá, a kakukfü, a földi mogyoró, a fodormenta illatos szomszédságába.

Elhallgatott a kis harang, csend borult a pusztaságra.

A tüzes napgolyó lehanyatlott, piros sugarai visszahúzódtak a rétről, kékesszürke árnyak lopództak az erdőcskékre és a sárga búzatáblákra Csak fenn az égen ragyogott még nehány felhő szelid rózsaszin ragyogással.

És édesanya elkezdett csendes hangon mesélni:

— Valamikor réges-régen, több száz esztendővel ezelőtt, ezen a tájon vad, mocsaras vidék volt. Messzeterjedő nádasok boritották a földet, csak itt-ott emelkedett egy-egy száraz halom és csak itt-ott látszott tiszta kék viz.

Ezekben az ős-nádaserdőben éltek az emberek. Félig állati módon. Csak a haragvó és büntető Istenben és gonosz szellemekben hittek, a jóságos Istent nem ismerték.

Egymással is inkább harc és háboruban éltek, semmint szeretetben és békében.

Egyszer egy öreg remete érkezett a tájra. Kunyhót épitett magának a nádrengeteg szélén s esténkint felkereste az embereket pásztortüzeik mellett.

És mikor látta, milyen rideg életük van, milyen durva a lelkük, hogy nem szeretik egymást az emberek, nagyon megsajnálta őket.

— Nem ismerik az Ur Jézust, azért ilyenek. Ha ismernék, szeretnék őt is és egymást is. – És beszélni kezdett nekik Jézusról.

De az emberek nem szivesen hallgatták. Kinevették, kicsúfolták, talán el is kergették volna a vidékről, ha az öreg remete a gyékényfonásban nem ügyeskedett volna s őket és különösen a gyermekeket, sok hasznos dologra nem tanitotta volna.

Ezért eltürték maguk között, de szép tanitásait nem szivesen hallgatták.

Az öreg remete ezen nagyon elszomorodott.

– Édes Jézusom, mikor ismernek meg Téged? Miként szóljak, hogy megértsenek, ha Rólad beszélek?

Soká töprenkedett igy a jó öreg remete, mikor egyszercsak felelt neki Jézus. Tisztán hallotta, hogy a csendes éjszakában imigyen szólt hozzá valaki: „Majd beszél helyetted a kis harang!“

© B.C.U. Cluj

Kis harang . . . De honnan vegyen egy szegény remete harangot?

Mindegy? – Ha Jézus megigérte, meg is adja.

Ö majd csak haranglábról fog gondoskodni.

Es elindult az öreg remete, hogy a fábanszegény vidéken valahol egy alkalmas kétágu törzset találjon.

Napokig tartott, mig talált egyet, de még tovább tartott, mig nagy üggyelbajjal, részint vizen, részint szárazon, haza ért vele.

Otthon aztán boldogan felállitotta a villaalaku törzset és várt, várt, imádkozó lélekkel a megigért kis harangra.

És lám, egy csudaszép nyári alkonyatkor, amikor szines ragyogásba borul ég, föld; amikor imádságba fog a nagy természet is, ilyen csendes alkonyatkor egy ezüst harangocska jött repülve a kék levegőn át.

Kik hozták? A pirosszinü napsugarak? Az aranyos palástu bárányfelhők, vagy egy sereg villogó szárnyu fehér galamb? — Vagy talán rózsástestü angyalkák szálltak felhőről-felhőre és hozták a harangocskát egyenesen a menyországból? . . . Senki sem tudta, senki sem látta, csak egyszerre ott függött a haranglábon.

Es azután megszólalt. És ezüst nyelvecskéje olyan hivogatóan, olyan édesen zengett, hogy az emberek felfigyeltek, csudálkozva hallgatóztak, azután pedig megindultak felé.

A gyermekek legelől, azután az édesanyák, azután az öreg emberek, legutoljára az erős férfiak is.

Végre mind ott álltak az emberek az egyszerü harangláb előtt.

Ekkor elhallgatott a kis harang és megszólalt az öreg remete.

És a gyermekek és a felnőttek hallgatták soká, soká.

Azt magyarázta nekik, hogy a szeretet hangján szólt olyan édesen, azért követték a hangját ide . . . A szeretet hangján szól az emberekhez Ur Jézus is, kövessék azt is.

S azontul minden alkonyatkor összehivta a kis harang az embereket, s minden este szólt hozzájuk az öreg remete. Addig-addig, mig a vad emberek szivébe is beleszállt a szeretet, s szerették az Ur Jézust, szerették egymást is a jó öreg remetét; és szerették, nagyon szerették az édeshangu, ezüstszólásu kis harangot.

— — — — — — — — — — — —

Mesélés közben édesanya felállt s csendesen hazafelé sétált a gyermekekkel.

Körültük lassan sötétedett a puszta, itt-ott pásztortüzek lobbantak fel, szólt a pity-palatty, vigan hegedültek a tücskök, s a fekete jegenyék mögött bujkálva kandikált a telt-hold barátságos, piros arca.

Öreg este lett, mire haza értek.

Előfizetési árak:

Egész évre : 160 lei. Fél évre . . 80 lei.
Negyed évre 40 lei. Egy hóra . . 15 lei.

A Cimbora hetenként egyszer, vasárnap jelenik meg.

Az előfizetések a **„Szabadsajtó“ Könyvnyomda és Lapkiadó r.-t.** Satu-Mare (Szatmárnémeti) címre küldendők.

© B.C.U. Cluj

MESEFOLYAM

A mesék megindulnak és folynak, mint folyam vize.
Elhaladnak a parti virágok mellett és tükrözik az eget.

Irta: BALÁZS FERENC.

(Folytatás.)

A mese kialudt. Évike uj kérdésre ébredt:

– Nem szeretem a Pista rosszcsont barátját. De nagyon, nagyon sajnálom. Vajjon miért nem tud ő is jó lenni, mint mi?

– Megmondom azt én mindjárt. Hanem előbb mondj meg nekem te valamit. Ugye, te elég jó kislány vagy?

– Az vagyok – felelte Évike önérzetesen.

– Miért vagy jó?

– Mert szeretem az embereket s akkor ugy érzem, hogy csak jó lehetek velük szemben.

Most Feri bácsi is megfelelt az Évike kérdéseire:

– No látod! A Pista barátja még azért rossz, mert nem szereti az embereket.

Hipp-hopp, a gyerekek beleugrottak a mesefolyamba. Csobbant a viz, mintha nevetett volna. S a kis bölcsőben egy mese fölébredt.

10. Mese

Rettenetesről, aki azért volt rossz, mert nem szerette embertársait.

Egy embert ugy hivtak, hogy Rettenetes. Azért hivták igy, mert igen féltek tőle. És azért féltek tőle, mert igen hatalmas és rossz volt.

Az erdőben lakott, ismeretlen, eldugott helyen. Onnan néha belátogatott a falu határára, szóba állt dolgozgató emberekkel, aztán megrabolta őket. Senki sem mert szembeszállani vele.

Volt egy ember, aki azt állitotta róla, hogy Rettenetes nem volt mindig ilyen gonoszféle. Egyszer, igen régen, alig is emlékszik reá, Rettenetes is szerette az embereket és jó volt. Akkor, persze, még nem hivták Rettenetesnek. Ugy hivták, hogy Jóember. Mert igen jó ember volt.

Ott lakott a falu szélén kis, omladozó házacskában. Az volt a foglalkozása, hogy kora reggel vállára vetette a fejszéjét, kiment az erdőbe és fát vágott. Délben a felesége utána vitte az ebédet. A fejsze csattogásáról messziről lehetett tudni, hogy hol dolgozik a favágó. Ha pedig valahova messze sűrűbe ment sudár magas fákért, akkor az asszony kiáltozni kezdett:

– Merre vagy, Jóember?!

A favágó ezt a kiáltást akárhonnan meghallotta. Erre ő mégjobban kezdett kiáltozni:

– Itt vagyok, édes feleségem!

Minden nap külön megörvendezték a találkozást. Jobban esett igy az ebéd is. De annál szomorubb volt az elválás. Jóember megölelte, megcsókolta a feleségét és azt mondta:

– Hát már méssz, kicsi feleségem?

– Mennem kell, otthon várnak a gyerekek. Mit küldessz Iluskának és Déneskének?

Erre Jóember odament a nagy fához, amelyre a tarisznyáját akasztotta, abból elővett egy kicsi orsót és egy kicsi ostornyelet. Az egyiket küldte Iluskának, a másikat küldte Déneskének.

Aztán nagy jókedvvel ujra vágni kezdte a fát.

Megtörtént, hogy ebédutáni pihenők alatt a sűrűből kis őzike szökkent eléje. Megállott a ledöntött fák előtt és nézte Jóembert. Néha olyan közel ment hozzá, hogy a fejszével könnyen meghajíthatta volna. De Jóember igy gondolkozott:

– Minek bántanám a szelid kis őzikét? Rossz ember volnék, ha megtudnék valakit ölni.

Néha találkozott az erdőben egy ifju emberrel. Az ifju ember víg arccal köszöntötte és boldogan ujságolta:

– Tudod, mi a hir, Jóember?

– Ha megmondod, megtudom.

– Az a hir, hogy boldog leszek. A szomszéd városban lakik egy gazdag ember. Van annak egy csodaszép leánya, ugy hivják, hogy Csodaszép. Ma megkértem a kezét és ő azt mondta, hogy eljön hozzám feleségül.

– Örülsz ennek, ifju ember?

– Igen örülök, Jóember. Csak valamitől félek. Az apja igen gonosz ember és másnak akarja adni a leányát. Mert én szegény vagyok. De nem bánom, akármit akar. Megmondtam neki szemébe, hogy ha nem adja a lányát szépszerével, elviszem erőszakkal. Megszöktetem Csodaszépet, mert ő szeret engem.

– Jól teszed, ifju ember.

És boldog volt, hogy látta az ifju boldogságát. Mert neki boldogságot szerzett az, ha láthatta a mások boldogságát.

Egyszer találkozott az erdőben a Csodaszép apjával, aki óvatosan járt az erdei ösvényeken és ugy látszott, valakit keresett. Jóember megszólitotta:

– Kit keres, jó ember?

A Csodaszép édesapja összerezzent, de aztán bátran mondta:

© B.C.U. Cluj

– Egy ifju embert keresek, aki, azt mondják, mindennap erre sétál. Ugyan bizony, nem látta valamerre?

– De igen, – válaszolta Jóember. – Hanem mit akar vele?

A gazdag ember közelebb lépett és eltorzult arccal mondotta:

– Meg akarom ölni.

– No már azt nem teszi, én mondom magának. Hogy is jut eszébe, hogy ilyen gonosz dolgot cselekedjék? Van szive, hogy ezt akarja?

– Meg akarom ölni, mert elrabolta a leányomat, – felelte a gazdag ember és kést vett elő a zsebéből. És elrohant.

Estére fáradtan, összetépett ruhával érkezett vissza a favágóhoz. Jóember ezen az éjjen nem ment haza. Távoli helyre került a házacshájától, gondolta, nem fárasztja magát a sok járással. Ott ült egy ledöntött fatörzsön.

A gazdag ember odalépett eléje és azt mondta:

– Egész nap kerestem, nem találtam. Hanem tudja mit? Annyi pénzt adok magának, amennyit kiván, ha megöli holnap, amikor erre jár.

Jóember elirtózott, amikor ezt meghallotta. Eltaszitotta a gazdag embert és azt mondta neki:

– Egy szót se többet! Nekem nincs ahoz szivem; mit is gondol? S ha maga ugy szeretne másokat, mint ahogy én, magának sem járna az esze ilyen rettenetes dolgokon.

A gazdag ember látta, hogy itt szóval semmit sem ér el. Ugy tett tehát, mintha elmenne, hanem megleste, mikor Jóember elaludt, akkor odalopakodott, kivette a szivét, megkereste benne a szeretetet és megölte. A Jóember szivében szines virág volt a szeretet, mikor a gazdag ember megölte, ugy lehervadt, mintha forró vizzel öntötték volna le.

Reggel ébred a favágó, hát olyan különösen érzi magát. Veszi a fejszéjét, hogy támadjon neki a legnagyobb fának, akkor hirtelen kiszökik a sűrüből egy kis őzike. Megállott előtte és bámész szemekkel nézett reá.

– Mit akar ez a buta állat?! – dühösködött a favágó és neki hajitotta a fejszéjét. A szegény kis őzikét elboritotta a vér.

Nemsokára jött a felesége, hozta a reggeli kenyeret. A favágó most még haragosabb lett:

– Mit hoztál? Fekete kenyeret? Pusztulj a szemem elől, mert megkergetlek!

Szegény asszony semmit sem értett a dologból. Szólani próbált:

– Iluska és Déneske egész éjjel nem aludtak, téged vártak. Aztán reggel korán fölkeltek és sirtak nekem, hogy jöhessenek velem. Nem ették meg a kenyérkéjüket, hogy neked több jusson.

A favágót elöntötte a megáradt harag. Nekirohant az asszonynak és ütni kezdette:

– Hallgass már, te faluszája!

Aztán undorodva vágott neki az erdőnek. Találkozott az ifju emberrel. Felemelte a fejszéjét és agyonütötte az ifju embert.

Olyan rossz ember lett belőle, amilyent csak a mesék ismernek. Az emberek féltek tőle, messziről elkerülték. Régi nevét mindenki elfelejtette. Elnevezték Rettenetesnek.

Néha a szivéhez kap, mintha ott fájna valami. De akkor a legrettenetesebb. Akkor, mint a megvadult bika, se lát, se hall, mindenkinek nekitámad. Felesége s gyermekei elbujdostak. Egyedül maradt, magának.

Ha valaki megtudná tenni, hogy szivében uj életre ébressze a szeretetet, Rettenetesből ujra Jóember válnék. Mert Rettenetes azért rossz ember, amiért megölték szivében a szeretetet. Amiért senkit, de senkit sem szeret. Azért. Amiért senkit sem szeret.

*

(Jövő vasárnap másikat mesélünk.)

Tamás érdeklődik.

(A hideg vidékek madarairól.)

Tamás: A forró vidékek őserdőiről beszélgettünk már. Nagyon érdekes ott az élet. Hatalmas fák nyulnak az ég felé, kuszó növények indái szövik át az erdőt, majmok rikácsolnak a fákon, az ágak között ragyogó szinü madarak röpködnek. Arról gondolkodtam, hogy a hideg vidékeken milyen nagy csend van. Milyen kevés az állat és növény!

Apa: A nagyon hideg vidékeken alig van élet. De ahol a hideg még elviselhető, az állatok éppen olyan nagy számmal élnek, mint a forró vidékeken. Különösen elmondhatjuk ezt a tenger közelében levő szárazföldről és a tengerből kiemelkedő szigetekről. A madarak milliói laknak a szigeteken vagy parti sziklákon, olyan tömegben szállnak néha fel, hogy távolról felhőknek nézné őket az ember.

Tamás: A hideg vidékeken, kevés növény van. Magokból nem élhetnek a madarak. Honnan veszik a táplálékukat?

Apa: A végtelen tenger ellátja őket táplálékkal. A halak és kagylók bő eledelt adnak, különösen bizonyos időszakok-

© B.C.U. Cluj

ban. A halak a mélyből feljönnek az év bizonyos szakában, hogy ikráikat lerakják. Ilyenkor a viz felszine mérföldekre csillog. Oly sürün usznak a vízben, hogy az evezőlápát percekig egyenesen áll, ha a vizbe dugjuk. Mindenütt a halak végtelen tömege. Ez a szürete a tengerparti embernek és a halász-madaraknak.

Tamás: Sokáig tart a halaknak a vándorlása?

Apa: Hónapokig. A különböző fajta halak nem egy időben jönnek és nem egy időben vonulnak vissza a mélységbe. A tengeri madarak nemcsak a halak közül kaphatnak táplálékot, hanem ott maradnak számukra az ikrák és apró halak milliárdjai. A madarak ilyenkor alig mennek kí a szárazra, uszkálnak a végtelen tengeren. Tolluk zsiros, a vizet nem ereszti át; nem is fáznak meg soha.

Tamás: A sirályokon kivül más madarak is élnek ezen a hideg vidéken?

Apa: A sirályoknak ezer meg ezer fajtálya van. De rajtuk kivül még számtalan madárfaj lakik ottan. Különösen sok haszna van az ottlakó embereknek a pehely-kacsákból.

Tamás: Ha ezek a madarak a vizben élnek, hogyan fogják meg őket az emberek?

Apa: Mikor a fészekrablás ideje elérkezik, a pehely-kacsa közeledik valamelyik sziget felé. Ekkor még rajokban vannak. Kitünő uszók, nagyon ügyesen buknak a viz alá halak és kagylók után. Percekig kibirják lélekzetvétel nélkül, táplálékukat néha 30—40 méter mélyből ragadják fel.

A fészekrablás közeledése idején a rajok párokra válnak és igy indulnak a fészekrabló hely felé. Elől megy a tojó, utána bizonyos távolságba a kácsér. Félénkségük eltünik. A tojó nyugodtan megy a szárazon, nem fél a házak láttára, sőt bemegy a szobákba is. A kácsér nem veszíti el teljesen óvatosságát, nem megy szorosan a tojó mellett, hanem bizonyos távolságban követi. Ha a tojó bemegy a konyhába, vagy a házi állatok közé, a kácsér elérkezettnek látja az időt a menekülésre. Ő nincs olyan nagy bizalommal az ember iránt.

Tamás: Az emberek persze megfogják a tojót és megeszik.

Apa: Nagyon tévedsz, fiam. Az ottlakó emberek ravaszabbak, mint te vagy. Ők nem a husra vágyakoznak. Megvárják mig a tojó fészket rak, kibéleli szépen saját tollaival. Kitépi melléből az értékes pelyhet és tollából pompás, meleg fészket csinál tojásai számára. Aztán lerakja tojásait. A szegény kacsára most szomoru idő következik. A szigetlakó megrabolja a fészket, kiszedi a tojásokat, kiveszi a drága pehely-bélést és a tojó megtépett mellel és bús szivvel áll az üres fészek mellett. A kacsa ekkor kirepül a nyilt tengerre és megkeresi párját. Néhány nap mulva ismét kijön a szárazra, hogy uj fészket készitsen. Minthogy néki már tollai nincsenek, nekimegy férje mellének és hátának, alaposan megkoppasztja és az uj fészket is kibéleli. Ha szerencséje van, ezt a fészkét nem fedezik fel és kikelt gyermekeivel mehet a tengerre. A kácsér a megkoppasztás után búsan hagyja el a tojót, kimegy a tengerre, ott felkeresi hasonlóan megtépászott társait és azokkal él mig tollai ismét ki nem nőnek.

Tamás: Mikor táplálkozik, el kell hagynia a fészket. Nem szoktak az ilyen üres fészekből a tojások eltünni?

Apa: A tojások közül gyakran eltünik egy-kettő, mig a tojó táplálék után jár. De ne gondold azt, hogy a ragadozó madarak viszik el a tojást. Ezek is csinálnak kárt, de nem sokat. A tojó t. i. mikor elmegy, gondosan betakarja tojásait a fészek szélén levő tollkoszoruval. Allat, madár nehezen láthatja meg. Meglátja azonban a közelében fészkelő másik kacsa. Égő szemekkel figyeli, mikor hagyja el szomszédja fészkét. Alig megy el a tengere táplálékért, leszáll tojásairól, szomszédjáéból ellop egyet-kettőt és ártatlan arccal ül vissza fészkére. Mikor a tojó visszajön, észreveszi a rablást nem csinál nagy dolgot belőle. Megvárja, mig valamelyik szomszéd táplálék után megy és lop ő is magának

© B.C.U. Cluj

egyet-kettőt. Igy vándorolnak a tojások fészekről-fészekre. Gyakran megesik, hogy a kikelt kacsák között egy sincs olyan, mely a kiköltő anya tojásaiból származott volna, de azért a leggondosabb szeretettel nevelik az anyák a kis kacsákat.

Tamás: Nem értem, hogyan tudnak a gyámoltalan kis kacsák a tengerre menni és ott megélni?

Apa: A tengeren már könnyen boldogulnak. Már piciny korukban kitünően usznak és hamarosan megtanulják az öreg kacsáktól, hogyan szerezzenek táplálékot. A tengerig nagyon nehéz elmenni. A szárazon nagyon lassan tipegnek és nagyon gyámoltalanok; mindenféle állat elfoghatja őket. Anyjuk sem nyujthat sok védelmet, mert a szárazon ő is gyámoltalan, még sokkal nehézkesebb és gyámoltalanabb, mint a mi kacsáink. A szigetlakók a jövő reményében segitenek rajtuk. A kis kacsákat kosarakba szedik és elindulnak a tengerpart felé. Az anyák csoportosan követik a kosarakban levő gyermekeiket. A viz partján a kosarakat kiforditják. Most kezdődik az igazi zürzavar. Az anyák csalogatják a kicsinyeket, mindenik arra törekszik, hogy minél több és több fiókával uszhasson ki a nyilt tengerre. Most tehát még egyszer össze cserélődnek a kis kacsák. De nem panaszkodhatik egyik sem, bármelyik tojó mellé jut, ugyanolyan gondos bánásmódban lesz része, mintha igazi anyjával került volna össze.

Tamás: Ha elfáradnak a tengeren, nem pusztulnak el a kis kacsák?

Apa: A kicsinyekkel megtörténik, hogy elfáradnak. Ilyenkor az anyjuk rövid időre szárazra viszi őket. Ha pedig sziget nincs közel, kiterjeszti szárnyait, a kicsinyek ráülnek a hátára és szárnyaira, mig ki nem pihenik magukat. Rendkivül gyorsan megnőnek, két hónap alatt majdnem olyan nagyra nőnek, mint az anyjuk. Ilyenkor csatlakozik hozzájuk a him és más kacsa-családokkal egyesülve nagy rajokban uszkálnak a tengeren.

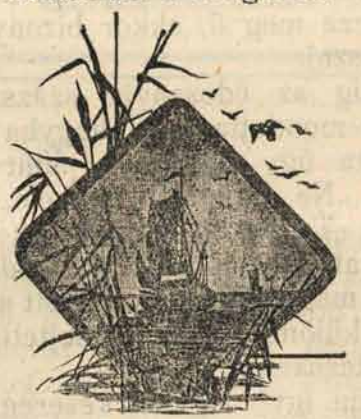

Az ezüst forint.

– Irta: **Váradi Antal.** –

Még a régibb, boldog világban történt, mikor az ezüst forintosok járták még, hogy Bandi egyszer kapott a keresztanyjától születése napjára egy szép, ezüst forintost.

Képzelhetitek, hogy megörült neki! Hogy mutogatta egész nap a barátainak, az ismerősöknek, a szomszédoknak s elindult vele faluhosszat dicsekedni, mutogatni s utközben fel-felhajitotta a levegőbe, meg elkapta s megint felhajitotta ujra.

Ekközben kiért a faluból. Tovább, tovább haladt az országuton, egész a tópartra, mely ott terült el a falu végén. Ott andalgott, egyre a szép ezüst pénzt nézegetve, fel-feldobva, meg elkapva, mig végre kiért egészen az erdőszélre, ahol már a dülő-út kezdődött.

Ott aztán a szemközt jövő szekerek nagy port vertek fel, ugy, hogy Bandi ruhája egészen fehér lett a portól. Vissza is fordult nagyhamar, de még előbb, búcsuzóra, feldobta a forintost jó magasra, hogy elkapja megint. Az egyszer azonban megjárta. Jó magasra dobta fel, de olyan magasra, hogy alig látta, leesni pedig éppenséggel nem látta. Mintha eltünt volna a levegőégben.

No, képzelhetni a Bandi keserűségét és szomorúságát.

Oda a szép ezüst forint!

Lekuporodott a földre, a fűre, a bok-

© B.C.U. Cluj

rok aljába . . . túrta a port és a földet, mintha a föld nyelte volna el. De nem lelte sehol.

A könnyei sűrűn folytak . . . A születésnapi ajándék, amelynek úgy örült, oda!

Nagy keservvel indult vissza a falunak, utközben is a földre nézegetve — habár tudta, hogy mely tájon veszitette el, — mégis, még csodát is remélt, hogy mégis talán valahol csak előragyog az ezüstpénz és ő megint boldog lesz kis ajándéka birtokában.

De csak nem ragyogott elé sehonnan az ezüst pénz. Bandi keservesen sirt. Megfogadta magában keményen, hogy ha még egyszer lesz egy ilyen drága kincse: őrzi a zsebében, vagy odaadja az édesanyjának, őrizze meg ő, akkor bizonyára nem fog elveszni.

Pedig az édesanyja százszor meg százszor mondotta néki, hogyha valamije van: arra úgy vigyázzon, mint a szeme világára. Ne hajigálódzék vele, tartsa a kezében. Tegye el és több efféle arany tanácsokat. De biz azokról Bandi most az egyszer megfeledkezett. Holott szófogadó fiu volt különben. Nem felejtette ezt az anyai intéseket.

Amint igy, magában keseregve, arcán lepergő könyekkel, menne az uton — egyszerre szemben jött vele egy öreg koldus.

Megáll Bandi előtt és fáradtan dőlt botjára. Aztán megszólitotta Bandit.

— Ugyan édes fiacskám — mondja neki — nem tudna engem utba igazitani: merre van a dülő-ut? Már nagyon fáradt vagyok és félek, hogy eltévedek. Pedig estére a szomszéd faluban kell lennem!

Bandi is elég fáradt volt, de hát eszébe jutott édesanyja mondása: fiam, ha szegény emberrel találkozol s kér valamire; ne sajnáld a fáradtságot. Isten megjutalmaz érte!

— Én bizony elvezetem a dülő-utig ezt a szegény öreg koldust — gondolta magában.

És azzal megfordult s azt mondotta az öregnek:

— Jöjjön csak velem, bácsi, én majd elvezetem a szomszéd falu dűlő-utjáig. És meg is indult vele a poros országuton.

A koldus — vagy miféle volt — ránézett és észre vette, hogy a fiu sir. Megállott és megkérdezte:

— Fiacskám, mi bajod?

— Jaj, bácsikám, ne is kérdje, nagy bajom van nékem. De csak jöjjön azért velem, elvezetem én magát — és vezette az öreget tovább az uton. Ballagott, ballagott, az öreg utána, mialatt lassan peregtek a könnyei a kis orcáján.

Hiába kérdezte az öreg. Nem akarta megmondani. Szégyelte is egyrészt, de meg fájt is neki ujra meg ujra föltépni az ő szive bánatát, ugy sem tud azon segiteni már senki.

Visszaballagott az uton, kézen vezetve a fáradt öreg embert, ki utközben tudakozódott a falu nevéről, a vidékről, a vizek és hegyek neveiről, amelyeket utjokban találtak. Bandi szepegve, még mindig a könnyeivel küzdve felelgetett neki utközben.

Végre, mikor már közel értek a dülő-ut kezdetéhez, amelynél el kellett válniok egymástól, az öreg még egyszer megkérdezté Bandit:

— Nézd, fiacskám . . . elmondhatod nékem a bajodat. Én nem segithetek tán rajtad, de hátha adhatok valami jó tanácsot? Tudod, a tapasztalt öreg emberek sokszor nagyon jó tanácsokat tudnak adni.

Bandi felfohászkodott:

— O, édes jó bácsikám, tanácsot azt én is tudok most már adni magamnak, azt, hogy ne hajigáljam máskor az ezüst pénzt magamra, mert könnyen elvész. De most már késő. A pénz elveszett.

— No, no, csak nincs a tenger fenekén? Mert onnét bajosan kerül elő. De ha máshol van, még megtalálod!

Bandi aztán letörölte könnyeit, elmondta az esetet. Mire végigmondta, ujra eleredtek a könnyei.

— Édes, jó fiacskám, ha nem volnék olyan szegény, magam is oda adnám neked az elveszett pénzt, de bizony magamnak szűkösckén van. Hanem ne sirj, jó az Isten, nem hágy el. Látom, te jó fiu vagy, megsajnálod a szegényeket, raj-

© B.C.U. Cluj

tam is megkönyörültél. Az ilyen fiut megsegiti a jó Isten.

Azzal búcsut véve a dülő-ut sarkán Banditól, áldást mondott rá még egyszer, megmagyaráztatta magának az utirányt a szomszéd határ irányában a dülő-uton. Bandi még egy darabig utána nézett, aztán megfordult ő is, hogy elinduljon, nagy szomoruan, még mindig szepegve, sirdogálva hazafelé.

Hát amint megindult, egyszerre csak utána kiált az öreg koldus, éppen a dülő-ut sarkán:

— Fiam, fiam, gyer csak ide!

Bandi megfordult, odasietett.

— No, mit kiván édes bácsikám?

— Csak ezt akarom megmutatni. – És a porba bökött a kampós botjával. – Ihol az *ezüst forint!* — És ott feküdt a porban, de félig már kicsillogva a fű szélén az ezüst pénz. Az öreg koldus megtalálta.

Bandi fölkiáltott örömében:

— Hála a jó Istennek!

— Látod, édes fiam, ha nem kisértél volna vissza, nem találtad, azaz: nem találtam volna meg az ezüst pénzt. Ebből az a tanulság, hogy aki másokkal jót tesz, az magával is jót cselekszik.

Károly meg Lóri.

Irta: **Székely Nándor.**

Károly nem volt fiatalember és Lóri nem volt kisasszony. Bár Károly komoly, erélyes és erős volt, mint egy férfi és Lóri kecses, káprázató-szinü ruháju, csacsogó teremtés, mint egy igazi kisasszony. Károly, a félelmetes valaki, házőrző komondor volt, Lóri pedig – hiszen most már tudhatjátok — papagály volt ugyanabban a házban, sőt mondhatnók: ugyanabban a konyhában. Mert Károly is, meg Lóri is rendesen a konyhában tartózkodtak. Különösen délelőtt, amikor az ebédet főzték. Lóri azért volt ilyenkor a konyhában, mert odabenn takaritottak és itt találták meg azt az alkalmas zugot, ahova Lóri kalitkáját felállithatták. Károly meg, — Istenem, Károly meg – csupa barátságból tartózkodott ilyenkor a konyhában. Mert Károly és Lóri igaz barátságban éltek egymással. Ez a barátság olyan meleg és olyan őszinte volt, hogy sok csalfalelkü, csélcsap fiu tanulhatna belőle és igazán szerethetnék egymást ebben a szeretetnélküli világban, mint ahogy Károly és Lóri szerették egymást.

Hogy miben nyilvánult meg az ő nagy szeretetük, igaz barátságuk? Azt is elmondom . . . Amikor a szakácsné az ebédet főzte és egy percre kiment a konyhából, Károly felágaskodott az asztalra, leemelt egy jókora darab hust, sültet, főtet, még a nyerset sem vetette meg, odavitte a sarokba és aztán felágaskodott Lóri kalitkájára, a lábával félretolta a kalitka závárját, Lóri kisasszony nagy kényesen kiszállt a fényes rézpalotából, odatipegett a sarokba és mindketten jóétvággyal elfogyasztották a zsákmányt. Amikor készen voltak Lórika visszasétált a palotájába, Károly ismét elzárta a reteszt és kisomfordált a konyhából, mintha semmi sem történt volna. Igy ment ez sok-sok ideig és soha senki sem tudta meg hova tünnek a legizletesebb falatok. Mire a szakácsnő bejött a konyhába, Károly már valahol az eperfa alatt szundikált, Lórika meg oly ártatlanul hunyorgatott két kerek szemével, mintha azt sem tudná, mért sürgölődik, forgolódik annyit a szakácsné. Igy éltek hosszu ideig a legnagyobb egyetértésben, a hus eltünt az asztalról, Lóri meg Károly jólaktak és soha senki nem tudta, ki a tolvaj.

© B.C.U. Cluj

Egyszer aztán nagy baj történt. Károly szegény csendben elhalálozott. Öreg volt-e, avagy a nagy jómód vetett-e véget váratlanul életének, elég az hozzá, hogy egy csendes őszi napon elköltözött ebből a szomoru világból, itt hagyta a perlekedő szakácsnőt, Lórit, a hüséges társát, a finom pecsenyét, az árnyékos eperfát, amely alatt oly édesden tudott szundikálni a finom ebédek után, szóval mindent-mindent itt hagyott. Lóri szomoruan gubbaszkodott kalitkájában, senki sem látogatta meg többé, senki sem felezte meg oly jószivüen ozsonáját vele, senki sem nyitotta ki tömlöce ajtaját, hogy egy kis délelőtti sétára induljon a konyhában. Egyszer csak, hallga! mi történt . . . Amint a kalitkájában szomorkodik, nyilik a konyhaajtó és belép egy nagy komondor. Lóri félrebillentette a fejét és ugy bámulta az uj lakótársat, Károly utódát. A konyhában nem volt senki. A hus ott állt a dézsában nagy deszkával letakarva a sarokban.

A kutya odasomfordált a dézsához, nagy óvatosan kiemelt egy jókora darab hust és csendesen kiillant a konyhából. Lóri türelmetlenül ugrált fel és alá kalitkájában, várta, hogy az uj kutya odajöjjön a kalitkához, kinyissa az ajtót és megfelezze vele a koncot, mint Károly tette. De bizony nem jött. Lóri szomoruan hajtotta le fejét és ha gondolkodni tudott volna, bizonyára arra gondol, hogy jobb volt hajdan, mikor még Károly élt.

Másnap ismét bejött az uj kutya a konyhába. Lórira ügyet sem vetett, odaosont ismét a hushoz, mint a helyzettel ismerős tolvaj, kiemelt egy darabot és kiillant. Lórit elkeserítette ez a kegyetlen önzés és nagy irigység és elkezdett sikoltozni: — Kutya adjál!

De bizony az uj kutya ügyet sem vetett Lóri rikácsolására, dühösen morgott és kiszökött a konyhából. Néhány perc mulva bejött a szakácsné. Máskor talán észre sem vette, hogy loptak a husból, de az uj kutya akkora darabot vett el, hogy a szakácsné most már igazán haragra lobbant és elkezdett kiáltozni:

— Ki volt itt a konyhában? Tolvaj, gazember!

Lóri egy darabig hallgatta a kiáltozást, aztán ő is belerikoltott:

— Kutya volt! Kutya volt!

Igy csipték el a tolvajt. Persze rögtön elkergették a háztól. Lóri azóta egyedül gubbaszt a konyhában, ha bánatában meg nem halt.

Két kis madár . . .

Két kis madár egy száraz ágon
Ringatódzott az ár felett.
Nem láttak mást a vizen kivül
Csak a messze kéklő eget.

Panaszkodtak, hogy csúf az élet,
S kegyetlenek az emberek.
Az ág alattuk meg-megingott,
Ahogy megrázták a szelek.

Az egyiknek feldúlták fészkét,
A másikkal meg az esett,
Hogy párjára az erdő szélén
Egy vadászember rálesett.

Egyedül él most a világban,
Ó, jaj, nincs néki senkije.
A másiknak sincs, s máris együtt
Érez mindkettő kis szive.

. . . Két kis madár a száraz ágon
Ringatódzott az ár felett.
És nem fájt már, hogy csúf az élet,
S kegyetlenek az emberek.

Fidor József.

© B.C.U. Cluj